

UN LIRIC AL CULORII: ION BRODEALĂ

NICOLAE VLĂDUȚ

Nu ne știm aprioric drumurile vieții. Cert e însă că oriunde am fi, oriunde ne duc pașii, oriunde ne fixăm, purtăm în noi nostalgia plaiului natal. Locurile în care ne-am născut și ne-am trăit primii ani ai vieții rămân adânc întipărite în ființa noastră. Dar glas le dau numai artiștii prin tainicul lor dialog cu eternitatea, purtat în numele omului, pentru binele lui. Și cu cât artistul este mai mare, cu atât amintirea acestora este mai vie. Cine nu cunoaște astăzi nemuritoarele versuri ecinesciene în care poetul cîntă plaiul natal și dorul de el? Sau cine n-a auzit despre satul cu nume de lacrimă în care s-a născut și la sinul căruia a revenit pentru odihna ultimă poetul Lucian Blaga?

Pictorul de origine vilceană Ion Brodeală este și el un liric care cîntă plaiul natal, dar un liric al culorii. A călătorit mult, a văzut multe; nimic însă n-a evocat mai bine decît plaiul natal, plaiul vilcean, în care și-a trăit copilăria și adolescența. Pădurile se schimbă de la anotimp la anotimp; se schimbă chiar și fața munților prin care a hălăduit cîndva cu turmele de oi. Dar în toate ceva este și rămîne etern; este veșnica tinerețe a lumii pe care o întilnești deopotrivă în bătrînul cu toiag, înconjurat de nepoți, și-n arborele contursionat de vreme din mijlocul lăstărișului fraged. Această veșnică tinerețe a lumii a găsit-o el în toate anotimpurile și a dorit s-o picteze, dîndu-i glas în lucrările sale.

A aderat de la început, cu întreaga ființă, la tradițiile sănătoase ale școlii românești de pictură. Mai puțin cerebral și mai mult sensibil, se înțelege că Ion Brodeală nu este în arta sa purtătorul unor concepte filozofice, ci al unor sentimente, al unor trăiri lirice de o mare elevație sufletească. Peisajul, cu precădere peisajul vilcean contemporan, îi talmăcește el pentru generațiile viitoare în tablouri care produc asupra privitorului un efect stenic.

Cînd l-am privit prima dată în expoziția organizată anual trecut la Muzeul Județean Vilcea, versuri ale unui cunoscut poet (Gh. Bacovia), au început să-mi cînte în inimă:

„Verde crud, verde crud
Te mai văd, te mai aud...”

Mi se îngăduia să văd locurile pe care pictorul le contemplase odinioară cu dragoste și cu căldură și înțelegeam, pe măsură ce pașii mă purtau prin fața tablourilor, că reușise să toarne în culoare acel fior capabil să răscolească sufletul omenesc. Vilcea se constituie vara într-un grandios tablou dominat de culoarea verde cu cele mai subtile și pregnante nuanțe ale ei. Artistul nu putea să lipsească. Era atunci într-una din numeroasele lui reveniri în satul natal Bogdănești-Tomșani; o reîntoarcere la natură, la sursele prime de speranță și vrere. L-am cunoscut. Mi-a vorbit despre artă, despre oameni. Întrebându-l ce anume l-a atras spre pictură, mi-a răspuns simplu: culoarea. Culoarea pe care a descoperit-o în copilărie în țesăturile și cusăturile mamei, iar mai apoi, ca cioban, în natură, pe când pășteam oile pe Neagota sau pe Văleanu.

„Sînt o fire contemplativă”, mi s-a destăinut el. „Cintam din caval și mă uitam la minunile naturii pînă uitam de mine. Mi-am dat seama că florile, arborii și norii au o taină a lor ce scapă ochiului grăbit, ochiului indiferent, și că această taină se cuvine să fie tălmăcită oamenilor. Așa am început să desenez cu niște creioane colorate. Dar poate că n-aș fi îmbrățișat niciodată meseria de pictor, dacă o întimplare tristă n-ar fi intervenit în viața mea. Într-o vară, în august, a nins pe munte ca în toiu iernii. Au murit multe oi și m-a durut această întimplare. M-am lăsat de ciobănie și m-am pomenit că bat la poarta Institutului de arte plastice din București. După absolvire am obținut prin concurs locul I la rîvnita bursă „Teodor Aman” care-mi oferea posibilitatea de a folosi atelierul de pictură din curtea Muzeului Aman”.

Devotat artei realiste, Ion Brodeală caută să surprindă emoționant pecetea din adîncul fiecărui model, făcîndu-l să nu semene unul cu altul. În expoziția de la Rm. Vilcea au putut fi admirate, printre alte lucrări, „Casă veche românească” și „Mesteceni”. Casa evocă, prin vechimea și simplitatea ei, însăși trăinicia poporului nostru, dreptul lui asupra gliei strămoșești, iar mestecenii, natura patriei atît de bogată în frumuseți. Răsăriți într-un drumeag, ei urcă, cinci, către cer, pe un fond vegetal verde-gri, unindu-și vîrfurile cu albastrul văzduhului într-o armonie deplină. Lucrările sale exprimă în primul rînd o stare de suflet ca și poezia. Cît de gingașe și pline de personalitate sînt, bunăoară, portretele sale de flori „Garoafe albe”, „Cîrciumărese” sau „Albăstrele”!

Cine știe cîte tainice lucruri nu ascunde tabloul unui pictor? Cine știe de ce și cui asociază el o imagine și căruia dintre oameni îi e asemănătoare? Poate că arborii din tabloul „În amurg” nu sînt doar arbori, ci o metaforă privitoare la propriul eu al pictorului și la cei apropiați lui. Poate că acolo e artistul și stă la taină cu țărani din Bogdăneștii natali.

Atras de lumină, Ion Brodeală oficiază cu ea adevărate imnuri închinare vieții; în peisajele și naturile statice sau în marile compoziții istorice cum sînt Mihai Viteazul și Tudor Vladimirescu, lumina alunecă pe deasupra ierbii, pe chipurile și hainele eroilor surprinși în momente de neclintire și dîrzenie în luptă, dar și de adîncă umanitate, se joacă printre arbori, printre frunze și petale, stăruie îndelung pe dealuri și văi, aruncă o aură de mister pe clina plajurilor de munte atît de fami-

liare artistului. Dar, în nici un tablou parcă lumina nu joacă un rol atât de precumpănitor ca într-o altă latură a creației artistice a pictorului Ion Brodeală, integrată organic arhitecturii : vitraliul. Aici lirismul său capătă valențe dramatice. Asemenea meșterilor medievali, a căror tehnică și-a însușit-o prin dispoziții temperamentale și îndelungi și răbdătoare studii, meșterul contemporan nouă face lumina să cînte cu filtrări de aur și pietre prețioase, transformînd fiecare rozetă de boltă, fiecare arcadă, fiecare fereastră într-o adevărată orgă cromatică.
